

Бурков Сергій Олександрович

аспірант кафедри економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
Київ, Україна
BurkovSO@krok.edu.ua
ORCID ID: 0009-0008-5387-2204

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ І ФІНАНСОВІ РИЗИКИ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Burkov Serhii

Postgraduate student,
University "KROK",
Kyiv, Ukraine,
BurkovSO@krok.edu.ua
ORCID ID: 0009-0008-5387-2204

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES AND FINANCIAL RISKS: THEORETICAL FOUNDATIONS AND INTERRELATION UNDER CONDITIONS OF UNCERTAINTY

Анотація. Досліджено теоретичні засади формування та розвитку інноваційної діяльності підприємств у контексті зростання ролі фінансових ризиків в умовах економічної невизначеності. Обґрунтовано, що сучасний етап розвитку економіки характеризується посиленням впливу інновацій як ключового чинника забезпечення конкурентоспроможності та довгострокового розвитку підприємств, водночас супроводжуючись підвищенням рівнем невизначеності результатів інноваційних процесів, нестабільністю зовнішнього середовища та зростанням складності прийняття управлінських рішень. Проаналізовано наукові підходи до визначення сутності категорій «інновація» та «інноваційний розвиток підприємства», що дозволило виявити їх багатогранність та відсутність єдиного універсального трактування. Встановлено, що інновація розглядається як результат, процес і інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства, тоді як інноваційний розвиток характеризується як комплексний, багаторівневий і цілеспрямований процес змін, спрямований на зростання економічного потенціалу, формування конкурентних переваг та адаптацію до динамічних умов функціонування. Особливу увагу приділено дослідженню фінансових ризиків інноваційної діяльності, які виникають унаслідок невизначеності зовнішнього середовища, значних інвестиційних витрат, тривалих періодів окупності інноваційних проектів, а також обмеженості інформаційної бази для прийняття рішень. Запропоновано інтерпретувати фінансові ризики як динамічну економічну категорію, що відображає ступінь невизначеності результатів інноваційних процесів і водночас виступає інструментом адаптації підприємства до змін зовнішнього середовища. Доведено, що взаємозв'язок між інноваційною діяльністю та фінансовими ризиками має нелінійний характер: зростання рівня ризику може як стримувати інноваційну активність, так і стимулювати її через пошук

більш ефективних управлінських рішень, оптимізацію структури фінансування та впровадження нових бізнес-моделей. Обґрунтовано доцільність інтеграції категорій інноваційного розвитку та фінансових ризиків у єдину систему управління підприємством. За результатами дослідження визначено необхідність формування інтегрованих підходів до оцінювання фінансових ризиків інноваційних підприємств, що враховують специфіку інноваційного циклу, рівень економічної невизначеності, галузеві особливості та стратегічні пріоритети розвитку. Отримані результати можуть бути використані для подальшого розвитку методичного інструментарію оцінювання та управління фінансовими ризиками інноваційної діяльності підприємств, а також для підвищення обґрунтованості стратегічних управлінських рішень.

Ключові слова: інновація; інноваційний розвиток підприємства; інноваційна діяльність; фінансові ризики; економічна невизначеність; управління ризиками; конкурентоспроможність; інноваційний цикл.

Summary. The paper examines the theoretical foundations of the formation and development of enterprise innovation activity in the context of the growing role of financial risks under conditions of economic uncertainty. It is substantiated that the current stage of economic development is characterized by the increasing influence of innovation as a key factor in ensuring the competitiveness and long-term development of enterprises, while simultaneously being accompanied by a higher level of uncertainty regarding the outcomes of innovation processes, instability of the external environment, and increasing complexity of managerial decision-making. Scientific approaches to defining the essence of the categories "innovation" and "innovative development of the enterprise" are analyzed, which made it possible to identify their multifaceted nature and the absence of a unified universal interpretation. It is established that innovation is considered as a result, a process, and a tool for improving enterprise performance, whereas innovative development is characterized as a complex, multi-level, and purposeful process of change aimed at increasing economic potential, creating competitive advantages, and adapting to dynamic operating conditions. Particular attention is paid to the study of financial risks associated with innovation activity, which arise due to uncertainty in the external environment, significant investment costs, long payback periods of innovation projects, as well as limited information available for decision-making. It is proposed to interpret financial risks as a dynamic economic category that reflects the degree of uncertainty in the outcomes of innovation processes and simultaneously serves as a tool for enterprise adaptation to changes in the external environment. It is proven that the relationship between innovation activity and financial risks is nonlinear: an increase in risk levels may both constrain innovation activity and stimulate it through the search for more effective managerial decisions, optimization of financing structures, and the implementation of new business models. The expediency of integrating the categories of innovative development and financial risks into a unified enterprise management system is substantiated. Based on the research results, the necessity of developing integrated approaches to assessing financial risks of innovative enterprises is identified, taking into account the specifics of the innovation cycle, the level of economic uncertainty, industry characteristics, and strategic development priorities. The obtained results can be used for further development of methodological tools for assessing and managing financial risks of innovation activity, as well as for improving the validity of strategic managerial decisions.

Keywords: innovation; innovative development of the enterprise; innovation activity; financial risks; economic uncertainty; risk management; competitiveness; innovation cycle.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку економіки характеризується зростанням ролі інновацій як ключового чинника забезпечення конкурентоспроможності підприємств та їх довгострокового розвитку. В умовах глобалізації, цифровізації та посилення конкуренції інноваційна діяльність стає

визначальною передумовою формування стійких ринкових позицій суб'єктів господарювання. Водночас впровадження інновацій супроводжується значною невизначеністю результатів, високими інвестиційними витратами та тривалими періодами окупності, що обумовлює підвищений рівень фінансових ризиків.

Важливо враховувати, що інноваційна діяльність здійснюється переважно в умовах високої невизначеності, яка має як об'єктивний, так і суб'єктивний характер. Об'єктивна невизначеність зумовлена непередбачуваністю технологічних змін, динамікою ринкового попиту та макроекономічними коливаннями, тоді як суб'єктивна пов'язана з обмеженістю інформації та складністю прогнозування результатів інноваційних проєктів. У таких умовах фінансові ризики набувають системного характеру та трансформуються з локальних загроз у ключовий фактор, що визначає доцільність, масштаби та напрями інноваційної діяльності підприємств.

Особливої актуальності зазначена проблема набуває в умовах економічної нестабільності, що характеризується динамічністю зовнішнього середовища, коливанням макроекономічних показників та обмеженістю фінансових ресурсів. За таких умов зростає потреба у формуванні ефективних підходів до оцінювання та управління фінансовими ризиками інноваційної діяльності підприємств.

Попри значну кількість досліджень у сфері інноваційного розвитку, питання комплексного врахування фінансових ризиків у процесі реалізації інноваційних стратегій залишаються недостатньо розробленими. Відсутність єдиного підходу до трактування категорій «інновація» та «інноваційний розвиток підприємства», а також їх інтеграції у систему оцінювання фінансових ризиків ускладнює формування ефективного інструментарію управління розвитком підприємств в умовах невизначеності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження сутності інновацій займає важливе місце у сучасній економічній науці та представлено у працях як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Значний внесок у розвиток теорії інновацій зробили Йозеф Шумпетер (розглядав інновації як рушійну силу економічного розвитку), Пітер Друкер (трактував інновації як інструмент підприємництва), Еверетт Роджерс (досліджував процеси поширення інновацій) та інші. Подальший розвиток підходів до розуміння інновацій відображено у роботах сучасних науковців, які акцентують увагу на ролі інновацій у трансформації ринків і бізнес-моделей.

У сучасних дослідженнях науковцями інновація розглядається багатогранно: як результат впровадження нових знань, як процес трансформації ідей у практичну діяльність, а також як ключовий інструмент підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємств.

Питання інноваційного розвитку підприємств також отримали широке висвітлення у науковій літературі. У межах еволюційного та стратегічного підходів інноваційний розвиток трактується як безперервний процес якісних змін у діяльності підприємства, що забезпечує зростання його економічного потенціалу, адаптацію до змін зовнішнього середовища та формування стійких конкурентних переваг. Значний внесок у розвиток цих підходів здійснили такі дослідники, як Майкл Портер (обґрунтував роль інновацій у формуванні конкурентних стратегій), Пол Ромер (підкреслював значення знань і технологій як факторів економічного розвитку) та інші.

Водночас, незважаючи на значний науковий доробок, у сучасних дослідженнях відсутня єдність у підходах до трактування інноваційного розвитку підприємств, що зумовлює необхідність подальшого узагальнення та систематизації існуючих наукових підходів, а також їх адаптації до умов економічної невизначеності.

Методика дослідження. Теоретико-методичною основою дослідження є сукупність загальнонаукових і спеціальних методів пізнання економічних явищ і процесів, що забезпечують комплексний підхід до вивчення інноваційного розвитку підприємств та фінансових ризиків, що його супроводжують.

У процесі дослідження використано такі методи: *теоретичного узагальнення та систематизації* (для уточнення сутності категорій «інновація» та «інноваційний розвиток підприємства»); *порівняльного аналізу* (для дослідження існуючих наукових підходів до трактування зазначених категорій); *класифікації та групування* (для виділення основних підходів до розуміння інновацій та інноваційного розвитку); *логічний та структурний аналіз* (для встановлення взаємозв'язку між інноваційною діяльністю та фінансовими ризиками підприємств); *абстрактно-логічний* (для формування теоретичних узагальнень).

Застосування зазначених методів дозволило забезпечити обґрунтованість наукових положень, сформулювати узагальнення щодо сутності інновацій та інноваційного розвитку підприємств, а також визначити напрями подальшого розвитку підходів до оцінювання фінансових ризиків в умовах економічної невизначеності.

Окрему приділено системному підходу до розгляду фінансових ризиків як елемента інноваційного розвитку, що дозволяє дослідити їх не ізольовано, а в контексті взаємодії з інноваційними процесами, зовнішнім середовищем та стратегічними цілями підприємства. Це забезпечує можливість переходу від фрагментарного до інтегрованого підходу до їх оцінювання в умовах невизначеності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми та формулювання цілей. Незважаючи на велику кількість наукових праць, присвячених дослідженню сутності інновацій та інноваційного розвитку підприємств, у сучасній економічній науці зберігається дискусія щодо їх змістовного наповнення та взаємозв'язку. Наявні підходи до трактування зазначених категорій відрізняються за рівнем узагальнення, акцентами на результативному, процесному чи стратегічному аспектах, що ускладнює формування єдиного підходу до їх практичного використання, зокрема в контексті управління розвитком підприємств.

У більшості досліджень недостатньо уваги приділяється комплексному врахуванню впливу фінансових ризиків на інноваційний розвиток підприємств, особливо в умовах економічної невизначеності. Інноваційна діяльність, будучи джерелом формування конкурентних переваг, супроводжується підвищенням рівнем невизначеності результатів, значними інвестиційними витратами та тривалими періодами окупності, що зумовлює необхідність глибшого теоретичного та методичного обґрунтування підходів до оцінювання відповідних фінансових ризиків.

Крім того, у науковій літературі відсутня достатня узгодженість щодо інтеграції категорій «інновація» та «інноваційний розвиток підприємства» у систему оцінювання фінансових ризиків, що обмежує можливості формування ефективного інструментарію управління ними. Потребують подальшого дослідження

питання ідентифікації факторів ризику інноваційної діяльності, їх класифікації, а також розроблення підходів до кількісного вимірювання та оцінювання їх впливу на фінансову стійкість підприємств.

З огляду на зазначене, метою дослідження є узагальнення теоретичних підходів до визначення сутності категорій «інновація» та «інноваційний розвиток підприємства», а також формування теоретичного підґрунтя для подальшого розвитку методичних підходів до оцінювання фінансових ризиків інноваційних підприємств в умовах економічної невизначеності.

Виклад основних результатів дослідження. Сучасний етап розвитку економіки характеризується зростанням ролі інновацій як ключового чинника забезпечення конкурентоспроможності підприємств та їх довгострокового розвитку. У цих умовах особливої актуальності набуває уточнення сутності поняття «інновація», що зумовлює необхідність систематизації наукових підходів до його трактування (табл. 1).

Таблиця 1

ІСНУЮЧІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЙ «ІННОВАЦІЯ»

Автор, джерело	Сутність поняття	Змістова визначальна характеристика
Закон України «Про інноваційну діяльність» [1]	Новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери	Новизна, конкурентоспроможність, поліпшення якості, впровадження рішень
Баланчук І.С. [2]	Новизна, впроваджена в сталий процес розвитку певного об'єкта, яка забезпечує якісне покращення цього процесу та отримання кращих результатів	Новизна, покращення процесу, кращі результати
Кривов'язюк І.В. [3]	Результат реалізації нових товарів (робіт, послуг тощо), а також їх вдосконалення суб'єктом господарської діяльності з метою підвищення їх конкурентоспроможності і забезпечення потреб споживачів	Удосконалення товарів для підвищення їх конкурентоспроможності та задоволення потреб споживачів
Бугаєва М.В., Демченко С.В. [4]	Нововведення, засноване на наукових розробках і реалізоване на ринку	Наукові розробки для ринкового впровадження
Адаменко О.А. [5]	Практичне впровадження результату творчої, технічної і науково-дослідної діяльності, що передбачає створення принципово нового продукту, технологічного чи організаційно-управлінського процесу з метою одержання прибутку чи соціального ефекту в процесі виробництва і реалізації товарів чи надання послуг	Новизна, практичність, ефективність
Запірченко Л.Д., Рябоволик Т.Ф. [6]	Процес, в якому винахід або ідея набуває економічного змісту і приносить прибуток	Економічне впровадження винаходів або ідей для одержання прибутку

Автор, джерело	Сутність поняття	Змістова визначальна характеристика
Могильна Л.М. [7]	Не тільки новий продукт чи послуга, а й новий технологічний процес, спосіб організації виробництва, зміна структури та створення нових ринків, а також спрямована на задоволення потреб сегменту ринку та отримання економічного ефекту	Нові продукти, послуги, процеси та ринкові можливості
Моїсеєнко Т.С., Войтко С.В. [8 Ошибка! Источник ссылки не найден.]	Має двоїсту природу: сполучає у собі нове матеріальне (фізичний продукт) та нове ідеальне (знання)	Поєднання нового матеріального продукту та нових знань
Зянько В.В. [9]	Результат втілення чи матеріалізації новаторської ідеї у певній предметній субстанції — продукті, технології, засобі людської діяльності чи послугі, для якої властиві нові споживчі якості, а реалізація передбачає зміну усталених, звичних способів діяльності, створення нового чи урізноманітнення старого попиту з метою отримання економічного, соціального, екологічного чи іншого ефекту	Матеріалізація ідей для нових споживчих якостей

Аналіз наведених підходів до визначення сутності категорії «інновація» свідчить про відсутність єдиного універсального трактування цього терміну, що зумовлено його багатогранністю та складністю. Більшість авторів сходяться на тому, що ключовими характеристиками інновації є новизна, практичне впровадження результатів науково-технічної діяльності та орієнтація на досягнення економічного або соціального ефекту.

Узагальнення наукових підходів дозволяє виокремити кілька основних напрямів трактування інновації:

- 1) як результат нововведення;
- 2) як процес впровадження нових ідей у практичну діяльність;
- 3) як інструмент підвищення конкурентоспроможності й розвитку підприємства.

До того ж сучасні підходи розширюють зміст поняття, включаючи не лише створення нових продуктів чи технологій, а й зміни в організації виробництва, управлінні та формуванні ринків.

Отже, під інновацією пропонується розуміти впроваджений результат використання наукових знань і нових ідей у вигляді нових або вдосконалених продуктів, технологій, процесів чи управлінських рішень, що забезпечує якісні зміни в діяльності підприємства, підвищення його ефективності та конкурентоспроможності, а також отримання економічного, соціального чи іншого корисного ефекту.

Визначення сутності інновації створює теоретичну основу для подальшого дослідження більш складної економічної категорії — інноваційного розвитку підприємства. Якщо інновація відображає окремий результат або процес впровадження нововведень, то інноваційний розвиток характеризує системні, цілес-

прямовані та довгострокові зміни у діяльності підприємства, що формуються під впливом інновацій. У зв'язку з цим доцільним є узагальнення наукових підходів до визначення сутності категорії «інноваційний розвиток підприємства» (табл. 2).

Таблиця 2

**ІСНУЮЧІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ
СУТНОСТІ КАТЕГОРІЙ «ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА»**

Автор, джерело	Сутність поняття	Змістова визначальна характеристика
Адаменко О.А. [5]	Процес закономірного переходу підприємства від старого до якісно нового стану в результаті впровадження інноваційних продуктів, процесів та технологій	Закономірний перехід підприємства до якісно нового стану через інновації
Волощук Ю.О. [10]	Закономірний процес якісних змін стану підприємства на основі створення абсолютно нових ідей та рішень, джерелом яких є інновації та конвергенція технологій	Якісні зміни стану підприємства через впровадження нових ідей та технологій
Підкамінний І.М., Ціпуринда В.С. [11]	Шлях, який базується на поглибленні поєднання цілей підприємства, його підсистем, цілей кожної особистості, яка працює в колективі, вдосконаленні її діяльності, вдосконаленні бізнес-процесів для досягнення загальних стратегічних цілей	Інтеграція цілей підприємства, підсистем та персоналу для досягнення загальних стратегічних цілей
Ємельянов О.Ю. [12]	Стійкі зміни внутрішніх властивостей суб'єкта господарювання, що обумовлені впровадженням нововведень та зумовлюють такі зміни його функціональних властивостей, внаслідок яких відбувається зростання економічного потенціалу підприємства з подальшою реалізацією додатково набутих підприємством його економічних можливостей	Стійкі зміни, що підвищують економічний потенціал
Ковтуненко К.В., Коцага А.О. [13]	Припускаючи, що поняття «бізнес-структура» більш широке, ніж поняття «підприємство», пропонують під інноваційним розвитком бізнес-структури розуміти процес розвитку сфер діяльності бізнес-структури на основі або з упровадженням інноваційної діяльності з метою підвищення ефективності, конкурентоспроможності, прибутковості бізнес-структури, виведення її на новий рівень розвитку, вихід на нові ринки збуту	Процес впровадження інновацій для підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємства
Прохорова В.В., Божанова О.В. [14]	Цілеспрямовані, закономірні, незворотні зміни в діяльності підприємства в стратегічному періоді, що базуються на впровадженні новотворених або вдосконалених технологій, продуктів або послуг; враховуючи перманентну ефективність реалізації управлінських рішень організаційно-технічного характеру (виробничого, адміністративного, комерційного тощо), що полівекторно підвищує конкурентоспроможність промислового підприємства	Цілеспрямовані, закономірні та незворотні зміни, що підвищують конкурентоспроможність підприємства унаслідок впровадження нових технологій, продуктів та послуг

Автор, джерело	Сутність поняття	Змістова визначальна характеристика
Кашена Н., Чміль Є. [150]	Комплексне поняття, яке слід розглядати в контексті можливостей і прагнення суб'єкта господарювання до змін в умовах мінливості бізнес-середовища, уподобань споживачів та взаємовідносин зі стейкхолдерами. Інтерпретувати його слід через ідентифікацію спроможності підприємства до полівекторного економічного зростання за рахунок впровадження інновацій та нововведень, орієнтованих на отримання нових конкурентних переваг, посилення ринкових позицій безпечне функціонування й досягнення бажаних параметрів соціо-еколого-економічного розвитку	Комплексна адаптація до змін у бізнес-середовищі для досягнення конкурентних переваг

Аналіз наукових підходів до визначення сутності категорії «інноваційний розвиток підприємства» свідчить про різноманітність її трактувань, що обумовлено багатогранністю даного економічного явища. Узагальнення представлених у табл. 2 визначень дозволяє виділити кілька ключових підходів до розуміння інноваційного розвитку:

- як процес якісних змін у діяльності підприємства;
- як результат впровадження інновацій, а також як стратегічно орієнтований напрям розвитку, спрямований на підвищення ефективності та конкурентоспроможності.

Більшість авторів розглядають інноваційний розвиток як закономірний і безперервний процес трансформації підприємства, що супроводжується переходом до нового якісного стану, удосконаленням бізнес-процесів та інтеграцією цілей різних рівнів управління. Сучасні підходи акцентують увагу на необхідності врахування впливу зовнішнього середовища, взаємодії зі стейкхолдерами та орієнтації на досягнення сталого соціо-еколого-економічного розвитку.

Отже, інноваційний розвиток підприємства доцільно розглядати як комплексний, багаторівневий і цілеспрямований процес змін, що базується на впровадженні інновацій та забезпечує зростання економічного потенціалу, підвищення конкурентоспроможності й адаптацію підприємства до динамічних умов функціонування.

Ураховуючи вище наведене вважаємо, що фінансові ризики інноваційної діяльності, доцільно інтерпретувати як динамічну економічну категорію, що відображає ступінь невизначеності результатів інноваційних процесів і водночас виступає інструментом адаптації підприємства до змін зовнішнього середовища. Їх взаємозв'язок з інноваціями має нелінійний характер: зростання рівня ризику може як обмежувати інноваційну активність, так і стимулювати її за рахунок пошуку більш ефективних і гнучких рішень. Це обґрунтовує необхідність формування інтегрованих підходів до оцінювання фінансових ризиків, які враховують специфіку інноваційного циклу, рівень невизначеності та стратегічні пріоритети підприємства.

Висновки і перспективи подальших наукових досліджень. Узагальнення наукових підходів до визначення сутності категорій «інновація» та

«інноваційний розвиток підприємства» дозволяє сформувати цілісне уявлення про їх змістовне наповнення та взаємозв'язок. Інновація розглядається як базова економічна категорія, що відображає впроваджений результат використання наукових знань і нових ідей, тоді як інноваційний розвиток підприємства характеризує більш складний і багаторівневий процес якісних, системних і довгострокових змін у діяльності суб'єкта господарювання, зумовлених впливом інновацій.

Аналіз представлених підходів дає змогу розглядати інновації та інноваційний розвиток у кількох взаємопов'язаних площинах — як результат, процес та інструмент підвищення ефективності й конкурентоспроможності підприємства. Водночас сучасні трактування акцентують увагу не лише на внутрішніх трансформаційних змінах, а й на необхідності врахування впливу зовнішнього середовища, що набуває особливого значення в умовах економічної невизначеності, динамічності ринкових процесів та зростання рівня ризиків.

У цьому контексті інноваційна діяльність підприємств, виступаючи джерелом їх розвитку та формування конкурентних переваг, супроводжується підвищеним рівнем фінансових ризиків, зумовлених невизначеністю результатів впровадження інновацій, значними інвестиційними витратами, тривалими періодами окупності та залежністю від зовнішніх факторів. Це зумовлює актуальність формування підходів до оцінювання фінансових ризиків інноваційних підприємств як важливої складової забезпечення їх стійкого розвитку.

Фінансові ризики інноваційної діяльності доцільно розглядати не лише як наслідок невизначеності, а і як її економічну форму прояву, що відображає ймовірні відхилення фактичних фінансових результатів від очікуваних. Такий підхід дозволяє інтегрувати категорію ризику в процес прийняття інноваційних рішень, розглядаючи його як невід'ємний елемент механізму інноваційного розвитку, а не виключно як дестабілізуючий фактор.

У сучасних дослідженнях недостатньо розкрито двоїсту роль фінансових ризиків, які, з одного боку, стримують інноваційну активність підприємств, а з іншого — виступають стимулюючим чинником пошуку більш ефективних управлінських рішень та нових бізнес-моделей. Це зумовлює необхідність переосмислення їх ролі у системі інноваційного розвитку підприємств.

Отже, інновацію доцільно розглядати як впроваджений результат використання нових знань і ідей, що забезпечує якісні зміни у діяльності підприємства, тоді як інноваційний розвиток підприємства — як комплексний, багаторівневий процес трансформації, спрямований на підвищення ефективності, конкурентоспроможності та адаптації до умов економічної невизначеності, що супроводжується формуванням і реалізацією відповідних фінансових ризиків.

Перспективи подальших наукових досліджень доцільно зосередити на розробленні методичного інструментарію оцінювання фінансових ризиків інноваційних підприємств, зокрема з урахуванням галузевих особливостей, стадій інноваційного циклу та рівня невизначеності зовнішнього середовища. Важливим напрямом є формування інтегральних моделей оцінки ризиків, удосконалення системи показників їх ідентифікації та вимірювання, а також дослідження впливу цифровізації, глобалізаційних процесів і макроекономічних шоків на фінансову стійкість інноваційних підприємств.

Література

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
2. Баланчук І.С. Інновації в економіці як засіб підвищення конкурентоспроможності держави (на прикладі Фінляндії). *Інноваційна економіка*. 2018. №2. С. 9-19. URL: <http://surl.li/fagbvb>
3. Підприємництво як чинник розвитку інноваційної моделі економіки України та її регіонів: монографія / під заг. ред. І.В. Кривов'язюка. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 172 с. URL: <http://surl.li/nftnpt>
4. Бугаєва М.В., Демченко С.В. Теоретичні витоки управління розвитком інноваційного підприємництва. *Центральноукраїнський науковий вісник*. 2021. Вип. 6 (39). URL: [https://economics.kntu.kr.ua/pdf/6\(39\)/26.pdf](https://economics.kntu.kr.ua/pdf/6(39)/26.pdf)
5. Адаменко О.А. Концептуальні засади інноваційного розвитку підприємств. *Наукові праці національного університету харчових технологій*. 2010. №35. С. 5-10. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fa63dd26-ae11-4d84-b6d7-f21ee7fdb485/content>
6. Запірченко Л.Д., Рябоволик Т.Ф. Особливості інноваційної діяльності та впровадження інновацій у виробничу діяльність аграрних підприємств. *Центральноукраїнський науковий вісник*. 2018. №34. С. 259-268. URL: [https://economics.kntu.kr.ua/pdf/1\(34\)/30.pdf](https://economics.kntu.kr.ua/pdf/1(34)/30.pdf)
7. Могильна Л.М. Суть та особливості інновацій в сільському господарстві. *Приазовський економічний вісник*. 2022. №3 (32). С. 26-30. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2022/3_32_ukr/7.pdf
8. Моїсеєнко Т.Є., Войтко С.В. Ресурсне забезпечення інноваційної діяльності підприємств: монографія. Київ: Альфа Реклама, 2014. 160 с. URL: <http://surl.li/ixsyxr>
9. Зянько В.В. Інноваційне підприємництво: сутність, механізми і форми розвитку: монографія. Вінниця: УНІВЕРСУМ, 2008. 397 с. URL: https://fk.vntu.edu.ua/images/documents/mon_08.pdf
10. Волощук Ю.О. Стратегічні напрями інноваційного розвитку агропромислових підприємств в контексті неоіндустріалізації. *Інноваційна економіка*. 2021. №5-6. С. 66–73. URL: <https://surl.li/mixrkp>
11. Підкаминний І.М., Ціпуринда В.С. Системні фактори впливу на інноваційний розвиток підприємства. *Ефективна економіка*. 2011. №3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=480>
12. Ємельянов О.Ю. Інноваційний розвиток підприємств: сутність, послідовність оцінювання та перешкоди на його шляху. *Ефективна економіка*. 2020. №11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8329>
13. Ковтуненко К.В., Коцага А.О. Інноваційний розвиток бізнес-структур: сутність, тлумачення, теорії та підходи до визначення. *Бізнес-інформ*. 2020. №5. С. 43-55. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-5_0-pages-43_55.pdf
14. Прохорова В.В., Божанова О.В. Стратегічно-орієнтовані напрями інноваційного розвитку промислового підприємства. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2020. №2. С. 132-140. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2020/2/EV20202_132-140.pdf
15. Кашена Н., Чміль Є. Теоретико-методичні засади аналізу інноваційного розвитку підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. №43. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1746/1682>

References

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2002), The Law of Ukraine “On Innovation Activity”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (Accessed 20 March 2026).
2. Balanchuk, I.S. (2018), “Innovation in the economy as a means of increasing the competitiveness of the state (using the example of Finland)”, *Innovatsijna ekonomika*, vol. 2, available at: <http://surl.li/fagbvb> (Accessed 20 March 2026).
3. Kryvov’iaziuk, I.V. (2020), *Pidpriemnytstvo iak chynnnyk rozvytku innovatsijnoi modeli ekonomiky Ukrainy ta ii rehioniv* [Entrepreneurship as a factor in the development of an innovative model of the economy of Ukraine and its regions], Vydavnychyj dim “Kondor”, Kyiv, Ukraine.
4. Buhaieva, M.V. and Demchenko, S.V. (2021), “Theoretical origins of innovative entrepreneurship development management”, *Tsentral’noukrains’kyj naukovyj visnyk*, vol. 6 (39), available at: [https://economics.kntu.kr.ua/pdf/6\(39\)/26.pdf](https://economics.kntu.kr.ua/pdf/6(39)/26.pdf) (Accessed 20 March 2026).
5. Adamenko, O.A. (2010), “Conceptual principles of innovative development of enterprises”, *Naukovi pratsi natsional’noho universytetu kharchovykh tekhnologij*, vol. 35, available at: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fa63dd26-ae11-4d84-b6d7-f21ee7fdb485/content> (Accessed 20 March 2026).
6. Zapirchenko, L.D. and Riabovolyk, T.F. (2018), “Features of innovative activity and the introduction of innovations into the production activities of agricultural enterprises”, *Tsentral’noukrains’kyj naukovyj visnyk*, vol. 34, available at: [https://economics.kntu.kr.ua/pdf/1\(34\)/30.pdf](https://economics.kntu.kr.ua/pdf/1(34)/30.pdf) (Accessed 20 March 2026).
7. Mohyl’na, L.M. (2022), “The essence and features of innovations in agriculture”, *Pryazovs’kyj ekonomichnyj visnyk*, vol. 3 (32), available at: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2022/3_32_ukr/7.pdf (Accessed 20 March 2026).
8. Moiseienko, T.Ye. and Vojtko, S.V. (2014), *Resursne zabezpechennia innovatsijnoi diial’nosti pidpriemstv* [Resource support for innovative activities of enterprises], Al’fa Reklama, Kyiv, Ukraine.
9. Zian’ko, V.V. (2008), *Innovatsijne pidpriemnytstvo: sutnist’, mekhanizmy i formy rozvytku* [Innovative entrepreneurship: essence, mechanisms and forms of development], UNIVERSUM, Vinnytsia, Ukraine.
10. Voloschuk, Yu.O. (2021), “Strategic directions of innovative development of agro-industrial enterprises in the context of neo-industrialization”, *Innovatsijna ekonomika*, vol. 5-6, available at: <https://surl.li/mixrqp> (Accessed 20 March 2026).
11. Pidkaminnyj, I.M. and Tsipurynda, V.S. (2011), “Systemic factors influencing the innovative development of an enterprise”, *Efektivna ekonomika*, vol. 3, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=480> (Accessed 20 March 2026).
12. Yemel’ianov, O.Yu. (2020), “Innovative development of enterprises: essence, sequence of assessment and obstacles in its path”, *Efektivna ekonomika*, vol. 11, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8329> (Accessed 20 March 2026).
13. Kovtunencko, K.V. and Kotsaha, A.O. (2020), “Innovative development of business structures: essence, interpretation, theories and approaches to definition”, *Biznes-inform*, vol. 5, available at: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-5_0-pages-43_55.pdf (Accessed 20 March 2026).
14. Prokhorova, V.V. and Bozhanova, O.V. (2020), “Strategically oriented directions of innovative development of an industrial enterprise”, *Ekonomichnyj visnyk Natsional’noho hirnychoho universytetu*, vol. 2, available at: https://ev.nmu.org.ua/docs/2020/2/EV20202_132-140.pdf (Accessed 20 March 2026).
15. Kaschena, N. and Chmil’, Ye. (2022), “Theoretical and methodological principles of analyzing the innovative development of an enterprise”, *Ekonomika ta suspil’sstvo*, vol. 43, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1746/1682> (Accessed 20 March 2026).

Стаття надійшла 25.12.2025; прийнята до друку 25.03.2026.